

Oddalająca się perspektywa umowy stowarzyszeniowej Ukraina – UE

Tadeusz Iwański

19 grudnia w Kijowie odbył się szczyt Unia Europejska – Ukraina, podczas którego ogłoszono zakończenie negocjacji umowy stowarzyszeniowej (US), w tym umowy o pogłębionej strefie wolnego handlu (DCFTA). Dokument nie został paraflowany, a w jego preambule nie znalazł się zapis o perspektywie członkostwa Ukrainy w UE. Kijów określił jednak uzgodnienie tekstu US jako sukces, a za przyczynę braku paraflowania umowy uznał kwestie techniczne leżące po stronie unijnej. We wspólnym oświadczeniu przyjętym na szczycie strony zobowiązały się do jak najszybszego paraflowania US. Jednocześnie przewodniczący Rady Europejskiej Herman van Rompuy uzależnił podpisanie i ratyfikację umowy od wdrożenia reform demokratycznych oraz przeprowadzenia jesienią 2012 roku wyborów parlamentarnych zgodnie ze standardami demokratycznymi.

Komentarz

- Brak paraflowania US jest porażką Ukrainy i wynika z braku oczekiwanych przez UE działań w sprawie uwolnienia z aresztu Julii Tymoszenko. Dowodzi to, że dla Wiktora Janukowycza priorytetem stało się wyeliminowanie byłej premier z przyszłorocznych wyborów parlamentarnych, nawet za cenę braku zbliżenia z UE. Wszczęcie kolejnych śledztw wobec już wcześniej skazanej na 7 lat więzienia Tymoszenko świadczy o tym, że nie należy oczekiwać zmiany stanowiska ukraińskich władz. Jednocześnie zgoda Kijowa na brak zapisu w umowie perspektywy członkostwa Ukrainy w UE oraz deklarowana determinacja paraflowania US może oznaczać, że władze ukraińskie chcą kontynuować proces zbliżenia z UE.
- Paraflowanie US w najbliższych tygodniach wciąż jest możliwe. Jednak niezależnie od tego, kiedy to nastąpi, podpisanie i ratyfikacja dokumentu będą uzależnione od zwolnienia z aresztu i rehabilitacji Julii Tymoszenko oraz przeprowadzenia uczciwych wyborów parlamentarnych w październiku 2012 roku. Tym samym oznacza to, że perspektywa implementacji US oddaliła się na bliżej nieokreślony czas (nawet na kilka lat).
- Szczyt w Kijowie prezentowany jest przez władze ukraińskie na arenie wewnętrznej jako sukces. W rzeczywistości jego rezultaty odzwierciedlają kryzys w stosunkach Ukraina – UE, skutek którego relacje dwustronne mogą ograniczyć się do współpracy sektorowej oraz dialogu wizowego. Przedłużający się impas w sprawie US może zrodzić koncepcję

wyodrębnienia z niej DCFTA, choć dotychczas taka możliwość była odrzucana przez stronę unijną. Takie rozwiązanie było już sondowane przez Kijów, natomiast w UE może przeważać opinia, że realna integracja gospodarcza jest lepszym rozwiązaniem wobec zamrożenia procesu implementacji US jako całości.

- Kryzys w relacjach dwustronnych oraz oddalająca się perspektywa podpisania umowy stowarzyszeniowej oznacza, że pozycja Kijowa na arenie międzynarodowej ulegnie osłabieniu, a UE nie uzyska nowych instrumentów oddziaływania na procesy na Ukrainie. Spowoduje to ograniczenie pola manewru Ukrainy w stosunkach z Rosją i sprawi, że Kijów stanie się bardziej podatny na udział w projektach integracyjnych inicjowanych przez Moskwę, takich jak Unia Celna.